

Мар'яна Вовк

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

СПЕЦИФІКА ПЕРЕДАВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКОМУ ТА ПОЛЬСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ

У тезах викладено специфіку вивчення лексико-граматичних трансформацій у кіноперекладі англійської та польської мов, розглянуто особливості перекладу з метою збереження стилю, емоцій та індивідуальності персонажів, а також передавання смислу та інтенції оригінального матеріалу. Акцентовано увагу на важливості врахування культурних розбіжностей та збереженні цілісності твору під час перекладу для передавання авторської ідеї фільму.

Ключові слова: переклад, кіно, аудіовізуальний переклад, дублювання, субтитрування, перекладацькі трансформації.

The abstracts present the specifics of studying lexical-grammatical transformations in English and Polish film translation. They discuss the peculiarities of translation aimed at preserving the style, emotions, and individuality of characters, as well as conveying the meaning and intention of the original material. Special attention is given to the importance of considering cultural differences and maintaining the integrity of the work during translation to convey the author's film concept.

Key words: translation, film, audiovisual translation, dubbing, subtitling, translation transformations.

Кіноіндустрія є однією з найпопулярніших галузей мистецтва, яка завдяки сучасним технологіям залучає все більшу

публіку. Зростання кількості фільмів, що виходять у світ, створює потребу у їх перекладі з оригінальної мови. Зважаючи на широке поширення англомовних фільмів та їх озвучення та субтитрування, важливою є наявність якісного перекладу як для повсякденного споживання, так і для науково-технічної лексики. Тому дослідження кіноперекладу є актуальною темою, яка потребує детального вивчення.

У цьому дослідженні ми зосередилися на особливостях використання лексико-граматичних трансформацій у перекладі англомовних субтитрів фільму «Journey to the Center of the Earth» на польську мову.

Під час перекладу різноманітних матеріалів не завжди можливо передати весь зміст вихідного тексту. Зважаючи на те, що кожна мова має свої особливості на кожному з її рівнів (фонологічний, морфологічний, лексичний та синтаксичний), передавання оригінального тексту все ж потребує певних змін для досягнення точності та досконалості перекладу. У контексті кіноперекладу виникає необхідність використання лексико-граматичних трансформацій для точного відтворення значення та емоційного забарвлення оригінального матеріалу. А. В. Лобода стверджує, що перекладацькі трансформації включають зміни, які відбуваються між мовами, перебудову елементів вихідного тексту та перефразування з метою знаходження правильного еквівалентного перекладу [4, с. 73].

Нині існує багато робіт, присвячених перекладознавству, які стосуються концепції трансформації та класифікації перекладу: В. Карабан (2001, 2003), І. В. Корунець (2003), С. Б. Фокін (2000, 2002), Г. Турі (1995) та ін. Виділяють три основні групи перекладацьких трансформацій: лексичні, граматичні та лексико-граматичні. За результатами дослідження було виявлено такі типи трансформацій, як калькування, конкретизація, генералізація, транскодування, зміна частин мови, перестановка слів, члену-

вання речень, вилучення, антонімічний переклад, модуляція та прийом цілісного перетворення.

Одним із важливих способів вибору контекстуального відповідника слова є перекладацька лексична трансформація **конкретизації** значення, за допомогою якої слово ширшої семантики замінюється словом вузької семантики [2, с. 300]. Наприклад, фраза «Come on» польською мовою може мати різні варіанти перекладу, залежно від контексту: «no dalej», «no dawaj», «pospiesz» та інші.

У субтитруванні застосовують прийом **генералізації**, який дає змогу передати текст у скороченому вигляді та використувати частіше вживані слова, зберігаючи важливу для глядача інформацію: «I remember the **Christmas** that your mom gave it to him.» – «Pamiętam **świąta**, podczas których twoja mama mu go dała.» (16, 00:54:06).

Прийом **транскодування** використовують для передавання власних назв, імен та інших слів, які належать до групи «безеквівалентної лексики», за допомогою заміни їх аналогічними словами або словосполученнями в перекладі: «Hey, **Leonard**.» – «Cześć, **Leonardzie**.» (16, 00:02:09)

Зміна частини мови є поширеним видом перекладацької трансформації, коли граматичні та лексичні одиниці можуть зазнавати змін. Наприклад, заміна іменника дієсловом: «What's all the **excitement** about?» – «Z czego się tak **cieszymy**?».

Перестановка слів, або **пермутация** використовується для забезпечення гармонійності та природності перекладу, коли порядок лексичних елементів у реченні може відрізнитися між джереловою та цільовою мовами: «I don't think that's **Liedenbrock's handwriting**.» – «Nie wydaje mi się, że to **pismo Lidenbrocka**.»

Членування речень передбачає поділ складного речення на два або більше речень або заміну простого речення складним із підрядною частиною. Наприклад: «It's all set in Iceland, which is

where he must've gone.» – «To dzieje się w Islandii. Więc to tam sie musiał udać.»

Вилучення є поширеним у кіноперекладі, де повторені дієслова можуть бути вилучені для скорочення часу перекладу: «I'm good.» – «W porządku.»

Антонімічний переклад використовує слова або словосполучення, що є протилежними до оригінальних, але зберігає зміст речення. Наприклад: «Looking good.» – «Nie źle wyglądasz.»; «I haven't seen him since he was 9?» – «Widziałem go, kiedy miał 9 lat.» (16, 00:04:55).

Модуляція передбачає використання слів, які є логічним розвитком значення оригінального слова: «Um... Well, Sigurbjörn Ásgeirsson **is dead.**» – «Przykro mi, ale Ásgeirsson **nie żyje.**»

Цілісне перетворення змінює внутрішню форму мовленнєвого потоку, але зберігає загальний зміст: «Welcome to the 21st century.» – «Witamy w XXI wieku.»

Отже, адаптація міжкультурних елементів у кіноперекладі відіграє важливу роль у забезпеченні зрозумілості та відтворення оригінальної атмосфери фільму у цільовій мові. Це передбачає заміну назв місць, імен персонажів, реалій та інших культурно зумовлених виразів. Перекладач повинен також враховувати технічні та фахові терміни, використовувати синоніми та перекладацькі еквіваленти для передавання специфіки жанру та контексту фільму. Лексико-граматичні трансформації допомагають забезпечити звучність і ритмічність перекладу. При цьому перекладач повинен брати до уваги специфіку цільової аудиторії, стилістичні особливості оригінального матеріалу, зберігати контекстуальне значення слів та виразів. Використання лексико-граматичних трансформацій має балансувати між точністю передачі та збереженням художньої цінності фільму, забезпечуючи цілісність твору та відтворення авторської ідеї фільму.

Список використаних джерел

1. Капустіна О. В. Проблеми перекладу титульних назв : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : КНЕУ, 2017. С. 155–158. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/21742> (дата звернення: 14.04.2022).
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
3. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.
4. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник МГУ*. 2019. № 43. С. 3. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/19.pdf (дата звернення: 24.04.2022).
5. Journey To The Center Of The Earth. Скрипт. URL: https://www.scripts.com/script/journey_to_the_center_of_the_earth_11413 (дата звернення: 04.04.2022).
6. Journey To The Center Of The Earth. URL: <https://fsharetv.co/movie/journey-to-the-center-of-the-earth-episode-1-tt0373051> (дата звернення: 01.04.2022).